

MIKSI KANNATTAISI EDELLYTTÄÄ JOKAISelta KUNTAAN SUUNNITELTAVALTA TUULIVOIMA-HANKKEelta YMPÄRISTÖLUPAA ENNEN VOIMALOIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA?

Tuulivoimabuumi käy kuumana, ja uusia tuulivoimahankkeita tulee vireille nopeaan tahtiin. Tuulivoimalat ovat entistä suurempia, ja kilpailun kiristyessä hankkeissa on yhä enemmän voimaloita. Tuulivoimahankkeet varaavat käyttöönsä laajoja maa-alueita, ja suuremmista tuulivoimaloista aiheutuu myös suurempia ympäristövaikutuksia, jotka leviävät laajemmalle alueella. Tuulivoimarakentaminen koskettaa siksi yhä useampaa kuntalaista.

Kuntapäättäjät ovat paljon vartijoina tuulivoimapäätöksissä:

Tuulivoimarakentamiseen sovelletaan samoja maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä, kuin muuhunkin rakentamiseen, vaikka tuulivoimarakentaminen poikkeaa olennaisesti tavanomaisesta asuin- ja maatalousrakentamisesta. Laissa on vain harvoja tuulivoimaa koskevia erityissäädöksiä, eikä tuulivoimarakentamisen erityispiirteitä juurikaan huomioida laissa.

Laissa ei säädetä siitä, minne ja miten tuulivoimahankkeet sijoitetaan. Sijoittaminen perustuu tapauskohtaiseen arviointiin ja sen yhteydessä tehtäviin selvityksiin. Kunnan päätösvaltaan sisältyy näiden selvitysten riittävyyden arvioiminen.

Kuntapäättäjän vastuu on suuri, koska väärään paikkaan sijoitettua tuulivoimalaa ei voida myöhemmin siirtää muualle. Kunnan viranomaisilla on terveydensuojelu- ja ympäristönsuojelulaissa säädetty velvollisuus toimia, mikäli tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuu haittaa asukkaille tai ympäristölle.

Lainsäätäjä on jättänyt vastuun tuulivoimaloista aiheutuvien haittojen ehkäisemisestä kokonaan kunnan harteille. Ja jos päätöksenteossa epäonnistutaan, myös näin syntyvien haittojen korjaaminen on kunnan viranomaisten vastuulla. Kuntapäättäjät ovat siis todella paljon vartijoina tuulivoimapäätöksissä.

Tuulivoimaloiden sijoittaminen asutuksen yhteyteen:

Laissa ei ole säädetty tuulivoimaloiden ja asutuksen välille tarvittavasta minimietäisyydestä. Etäisyys asutukseen ratkaistaan käytännössä tuulivoimayhtiön esittämän melumallinnuksen perusteella. Asumisterveysasetuksella säädettyjen sisämelurajojen ei katsota ylittyvän, jos tuulivoimameluasetuksessa säädetty melurajat eivät melumallinnuksen mukaan ylity.

Kuntapäättäjän on äärimmäisen tärkeää varmistua melumallinnuksen luotettavuudesta. Kunta on vastuussa asutukselle aiheutuvista meluhaitoista, jos se hyväksyy virheellisen melumallinnuksen, ja tuulivoimalat sijoitetaan siksi liian lähelle asutusta.

Miksi melumallinnukset aliarvioivat tuulivoimaloiden melua?

Melumallinnukset ovat yksinkertaistettuja laskennallisia arvioita melun leviämisestä ympäristöön. Ne kuvaavat melun leviämistä vakio-olosuhteissa, jotka harvoin toteutuvat käytännössä. Melumallinnukset eivät ota huomioon erilaisten sääolosuhteiden eivätkä vuoden- ja vuorokaudenajan vaihtelua, eivätkä tuulivoimamelun erityispiirteitä, kuten lapojen pyörimisliikkeestä johtuvaa melutason jaksottaista vaihtelua eli amplitudimodulaatiota (merkityksellistä sykintää).

Ympäristöministeriö on antanut tuulivoimaloiden melun mallintamista koskevia ohjeita, joka on kuitenkin peräisin ajalta, jolloin voimalat olivat oleellisesti nykyisiä pienempiä. Tuulivoimamelu on pääasiassa lapojen pyörimisliikkeen aiheuttamasta ilmanvastuksesta johtuvaa ns. aerodynaamista melua, joka on luonnollisesti sitä voimakkaampaa, mitä pidemmät ja leveämmät lavat tuulivoimalassa on.

Melumallinnukset usein myös laaditaan pienemmille voimaloille, kuin lopulta rakennetaan, ja hyvin yleisesti myös melua lieventävälle sahalaitaiselle lapatyypille, vaikka rakennettaisiin koväänisemmät sileälapaiset voimalat. Talvella myös lapojen jäätyminen lisää melua.

Toiminnassa olevilla tuulivoimala-alueilla tehdyissä melumittauksissa on jo useita kertoja todettu sallittujen melutasojen ylityksiä, vaikka melumallinnusten mukaan niin ei olisi pitänyt tapahtua:

Kun voimalat sitten aloittavat toimintansa, käy usein ilmi, että lähiasukkaat kärsivät tuulivoimaloiden melusta. Monilla paikkakunnilla tuulivoimaloiden melua on jo ehditty selvittää melumittauksilla. Esimerkiksi Vaasassa, Salossa, Huittisissa, Siikajoella, Luhangassa, Leppävirralla, Raahessa ja Kurikassa on jo todettu sallittujen melutasojen ylityksiä, vaikka melumallinnuksen mukaan melurajojen ei olisi pitänyt ylittyä. Näitä mittauksia on tehty 800-1950 metrin etäisyydellä voimaloista sijaitsevilla asuinrakennuksissa. Uusia melumittauksia ollaan toteuttamassa mm. Pihtiputaalla, Saarijärvellä ja Eckerössä.

Melumittausten aikaansaaminen on kuitenkin hankalaa, koska tuulivoimayhtiöt poikkeuksetta vastustavat meluhaitan selvittämistä koskevia toimia. Usein mittauksia päästään tekemään vasta oikeuden määräyksellä. Viranomaisten voi olla vaikeaa perustella tuulivoimayhtiölle melumittausten tarvetta, koska kunta saattaa silloin joutua kyseenalaistamaan aikaisemmassa päätöksenteossa hyväksymänsä melumallinnukset.

Mitä sitten voidaan tehdä, jos tuulivoimaloista aiheutuu asukkaille meluhaittoja?

Meluhaitan selvittely lähtee yleensä liikkeelle asukkaan yhteydenotosta. Mikäli ilmoitus koskee asuntojen ulkopuolella esiintyvää melua, vastuu kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, ja asian selvittely etenee ympäristönsuojelulain perusteella. Jos asukas on raportoinut sisällä asunnossa kuuluvasta melusta, vastuussa on kunnan terveydensuojeluviranomainen, ja selvittelyssä sovelletaan terveydensuojelulakia.

Tuulivoimaloiden aiheuttamiin meluhaittoihin on vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella mahdollista puuttua ainoastaan ympäristölupamääräyksillä. Meluhaittoihin puuttuminen olisi huomattavasti helpompaa, jos ympäristölupa olisi edellytetty ennen voimaloiden käyttöönottoa, eikä vasta sitten, kun meluhaitat ovat jo tosiasia, ja melusta on tullut valituksia.

Tuulivoimahankkeen ympäristölupa:

Tuulivoimahankkeita ei ole säädetty yleisesti ympäristöluvanvaraisiksi, kuten muut vastaavia vaikutuksia aiheuttavat teolliset toiminnat. Tuulivoimahankkeillakin pitää kuitenkin olla tapauskohtainen ympäristölupa, jos niiden toiminnasta saattaa aiheutua naapurisuhteissa tarkoitettua kohtuutonta räsäystä.

Ympäristölupaa voidaan edellyttää joko ennen voimaloiden käyttöönottoa, tai hallintopakkomennettelyllä toiminnan aikana. Toiminnan käynnistyttyä ympäristöluvan voimaan saaminen on kuitenkin äärimmäisen monimutkainen ja monia valituskelpoisia päätösvaiheita sisältävä prosessi, joka ei yleensä onnistu ilman useita oikeudenkäyntejä, ja vie siksi kymmenkin vuotta.

Prosessin kesken ollessa meluhaitoille ei voida tehdä mitään, ja vuosien odottelu on meluhaitoista kärsiville asukkaille täysin kohtuutonta. Siksi ympäristölupaa kannattaisi edellyttää ennen voimaloiden käyttöönottoa ainakin niissä tapauksissa, joissa tuulivoimaloiden läheisyydessä (esim. alle 2 km etäisyydellä) on asutusta.

Ympäristöluvassa asetetaan tuulivoimaloiden toiminnalle reunaehdot, joilla varmistetaan tuulivoimaloiden toiminta niin, ettei siitä aiheudu ympäristölle haittaa. Ympäristölupa suojaa asukkaita kohtuuttomilta haitoilta, ja antaa viranomaiselle keinot toimia, mikäli haittoja kaikesta huolimatta aiheutuu. Ympäristölluvalla tuulivoimaloiden toiminta saadaan viranomaisten valvontaan.

Tuulivoimayhtiöllekään ei ole ympäristöluvasta haittaa, mikäli toiminta pysyy lupaehtojen mukaisena, mutta se velvoittaa palauttamaan toiminnan lupaehtojen mukaiseksi, mikäli ylityksiä tapahtuu. Toisaalta ympäristöluvan mukainen toiminta suojaa yhtiötä ulkopuolisten tekemiltä valituksilta. Ja on oikeudenmukaisempaa asettaa toiminnan reunaehdot ennen voimaloiden rakentamista, kuin jälkepäin voimaloiden toimintaa rajoittamalla.

Ympäristöluvan edellyttäminen ennen toiminnan käynnistymistä olisi kaikkien osapuolten etujen mukaista.

Helsingissä, helmikuussa 2023

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Sari Murto
puheenjohtaja

Lisätiedot: Riitta Lindgren, luvitusasiantuntija, puh. 0400-555 454, email. riitta.lindgren@hrl-balancia.com

Mikä on Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry:

Yhdistys on perustettu vuonna 2012 tuulivoiman vaikutuspiiriin joutuvien kansalaisten etujärjestöksi. Toimintamme tavoitteena on tuulivoimasta ihmisille, luonnolle ja kulttuuri-perinnölle aiheutuvien haittojen estäminen. Seuraamme ja edistämme tuulivoimaan liittyvää tutkittua tietoa ja tiedotamme siitä. Vaikutamme viranomaisiin ja poliittisiin päättäjiin tuulivoimasta aiheutuvia haittoja koskevan tiedon lisäämiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi. Teemme aloitteita, esityksiä ja lausuntoja tuulivoimaa koskevien säädösten ja viranomaisohjeiden korjaamiseksi tuulivoimarakentamisen nykytilaa vastaavaksi. Annamme jäsenillemme maksutonta neuvontaa tuulivoimaan liittyvissä kysymyksissä, ja autamme myös kuntia tuulivoimasta aiheutuvien ongelmien ja haittojen välttämässä.

<https://tvky.info/>

<https://www.facebook.com/Tuulivoima-kansalaisyhdistys-TV-KY-ry-113657197631183>